

PETER LARSSON:

Doktrinlöshetens pris

Det kalla kriget gav starka skäl till en doktrin som innebar en beväpnad neutralitet. Det var då svårt att hävda försvarsneddragningar. I dag är Sverige doktrinlöst vilket kan underlätta våra EG-förhandlingar. Men det ger också socialdemokraterna möjlighet att ytterligare pressa försvarsbudgeten.

Peter Larsson visar här exempel på socialdemokraternas genomarbetade försök till nedrustning de senaste åren.

Fil stud Peter Larsson är löjtnant i reserven.

Vad var det vi sa! Det till synes pre-
tentiösa utropet tycks än en gång
vara giltigt. Ryssarna medger att
ubåtskränkningar förekommit på svenskt
inre vatten. En framgång för expertsamta-
len mellan svenska och ryska militärer.
Statsminister Carl Bildts Moskvaresa kan
därför ses som ett genombrott för svenskt
försvar och en stärkt svensk position
gentemot Ryssland. Senare presenterar
Sveriges ÖB de slamrande ljudbevisen
från skärgårdsvattnets djup. Ett decenni-
ums tränga ubåtsjakter får plötsligt upp-
rättelse.

Tyvär är denna glättade bild av Sveri-
ges säkerhetspolitiska agenda ofullstän-
dig. De som i dag sätter agendan, dvs re-
geringen, har ändrat kurs, men målen är
inte fastställda. Mycket av det arbetet är
betydelsefullt. Sverige markerar i dag sitt
Europaengagemang, inte bara FN-skrap-
ans betydelse. Försvarsbeslutet 92 (FB
92) visar en målsättning om ett trovärdigt
försvar som betonar kvalitet. Det ligger i
sakens natur att EG-förhandlingarna
medför en delikat balansgång för rege-
ringen att diskret lämna neutraliteten och
nu formulera sig mot en "Europeisk iden-
titet". Samtidigt hävdas vår militära alli-
ansfrihet tills Europas säkerhetsordning
blir mer konkret.

Det kan vara klokt att inte binda upp
sig med säkerhetspolitiska reservationer
som hotar att bli obsoleta på några års
sikt. Häri ligger den problematiska para-
doxen. Socialdemokraterna har länge
velat bromsa försvarsutgifterna men varit
uppbundna av det kalla krigets krav på ett
starkt svenskt försvar. Nu ser de en möj-
lighet att välkomna den stora fredens
tidevarv och hävda nedrustningens välsig-
nelse. Socialdemokraterna har det fak-

tiskt väl förspänt då Sverige glider omkring i ett doktrinlöst tillstånd utan uttalade mål med preciserade ansvarsområden. Det skapar argument för budgetpress inom försvarsmakten.

I höstas varnade jag för ökad partisplittring i försvarsfrågor (Sv T 7/92) i takt med den nya freden. Utvecklingen visar också tecken på det. Folkpartiet — som inte har någon naturlig koppling till försvarsproblematiken — presenterade

Socialdemokraterna har det väl förspänt då Sverige glider omkring i ett doktrinlöst tillstånd utan uttalade mål med preciserade ansvarsområden.

mycket riktigt en stark koppling till det europeiska försvarssamarbetet. Samtidigt har Bengt Westerberg inte uteslutit långtgående nedskärningar i försvarsbudgeten, siffran 10 Mdr är nämnd. Men det är inte här som vår tidigare glättade bild grunlas.

Socialdemokratisk bromskloss

En studie i den socialdemokratiska odysseen om försvarspolitikerna visar en outtalad strategi. Nämligen "återhållsamma anslag leder till oundvikliga nedskärningar", men märk väl på *lång sikt*. All förvaltning — inklusive försvarsmakten — stretar tappert emot när budgeten hålls tillbaka. Rationaliseringar eller uppskjuten verksamhet brukar svaret bli, i hopp om bättre budgettider. När dessa inte infinner sig

har en tidsmässig förskjutning helt plötsligt gjort det politiskt möjligt att skära i verksamheten. Då med argumentet att obalanserna mellan ställda uppgifter och resurser är oacceptabla. Vi ska se på "bromskloss-politiken" i praktiken.

1988 års försvarskommitté var införstådd med krisen i försvaret vilket föranledde en tidigareläggning av försvarsbeslutet. Redan här står det klart att ÖB behöver mer pengar eller nya — lägre — krav på försvarsmakten (FM 90). Det tvetydiga svaret blir en utredningsrunda där ÖB ska presentera sin organisation på nio olika ekonomiska nivåer (Ds Fö 1990:5). I september 1990 lämnas ÖB 91 som egentligen säger samma sak: Mer pengar eller nya riktlinjer!

Under samma höst havererar försvarskommittén. De borgerliga partierna hoppar av då det står klart att den socialdemokratiska inställningen använder osäkerheten i omvärlden som argument mot höjda anslag. En ny försvarsberedning tillsätts på ett år, vilket flyttar fram försvarsbeslutet. Under tiden lever försvaret på en nollbudget. Det passar socialdemokraterna då obalanserna sakta växer och gör en återtågning mycket kostsam.

I februari 1991 medges för första gången att inriktningen ger . . . *begränsade uppgifter för det militära försvaret . . .* i anvisningarna till ÖB. Senare under 1991 presenterar ÖB en bedrövlig läsning i sin ÖB 92. Obalanserna är oacceptabla för försvaret. Men nu kan man säga att socialdemokraterna har lyckats. Under valrörelsen 1991 står det klart att en halvering av armén måste till om inte nya pengar anslås. Tidstillvänjningen har givit resultat, samma vallsituation hade säkert inte accepterats bland folk 1989.

Doktrinlöshetens pris

Tiden som vapen

Nu vinner borgarna valet och ger försvarsbeslutet en helt ny inriktning. Men skadan är skedd. En fullständig återtagning skulle kosta över 20 Mdr, nu stannade man vid 7,3 Mdr. För socialdemokraternas del är syftet uppnått, förhållningen — att använda tiden som vapen — har tvingat fram ett mindre kostsamt försvarsbeslut. Att de själva inte hade regeringsmakten gör också att de i sin "skuggprop" till FB-propen i februari 1992 kunde presentera vad man verkligen ville, bl a 13 brigader (FB 92 = från 21 till i dag 16).

Efter en stökig parlamentarisk vår där hoppet tändes och släcktes för olika förband nästan dagligen klubbades FB 92 den 3 juni 1992. Samma höst kom nästa chock i form av valutakrisen. Enorma finanspolitiska besparingar tvingades fram. Själva förutsättningen för socialdemokraternas medverkan var besparingar inom försvaret. Mycket riktigt innehåller krispropen 1992/93:50 besparingar på 2,8 Mdr kr fram till 1996/97. Karlsborgsflottiljen försvinner och luftvärnsfrågan är infekterad. Frågan är om inriktningen i FB 92 i och med detta kan fullföljas.

Detta resonemang leder oss fram till dagens situation där socialdemokraterna på nytt lämnat en motion med nya besparingar. Här föreslås faktiska neddragningar där det mest iögonfallande förslaget är åtta garnisoner, vardera med utbildningsansvar för två brigader, i stället för dagens 16 brigader vid 16 regementen. Samtidigt vill man ta bort den sk teknikfaktorn som årligen kompenserar fördyringen av materiel med 1,5 %. Erfarenheten visar att anslagsramarna sällan räcker under beslutsperioden. Förslaget skulle kunna innebära en ny indragning till enbrigadsutbildning, alltså endast 8 brigader kvar!

Sveriges ansvar

Det är ganska symptomatiskt att inledningen i socialdemokraternas förslag vädrar FN:s uppmaningar om fredsbevarande insatser i stället för vår egen situation och förändringarna i vårt närområde. Sveriges geostrategiska läge, möjliga hot och möjligheter måste i första hand styra vårt vägval. Detta kan skvallra om försiktighet i form av ett starkt försvar. Det kan också vara till gagn med ett integrationsarbete i

Sveriges strategiska läge, möjliga hot och möjligheter måste i första hand styra vårt vägval.

Europa med ett aktivt Sverige. I det perspektivet är en "fredsbrigad" för FN:s och ESKs räkning inte fel. Men den får inte prioriteras på bekostnad av andra förband när försvarsutgifterna samtidigt ska krympas, som socialdemokraterna vill.

Västeuropa med sina över 340 milj invånare, kan i dag skriva det kalla krigets bortre parentes. Bort till det osäkra Ryssland ligger nu ett Central- och Östeuropa med 180 milj invånare som försöker förändra sig, förvisso nedtyngda av etniska och ekonomiska problem. Vårt närområde som består av 22 milj nordbor bor granne med giganten Rysslands 140 milj. Nu vill de nordiska länderna integreras med EG. En reflektion säger att Nordens geografiska yta är nästan hälften så stor som dagens EG. Det måste tarva till eftertanke. Det är inget tal om akuta krigsriser men i dag är det vår region som ligger utsatt.

Sverige har ett förhållandevis stort territorium att trygga. Ett fortsatt starkt försvar måste vara grundbulten i det säker-

hetsarbete som i slutändan syftar till en gemensam säkerhet.

Regionalt ansvar

Europavisionärerna vänder sig i dag mot Bryssel, samtidigt med ett lämnat revir mot Ryssland. Här ligger den politiska *viljan*. Dessutom finns det en inhemsk *bromskloss* i form av socialdemokrater,

Etablera en doktrin som talar om att vi vill ta vårt ansvar i vår del av Europa.

här ovan beskriven tillsammans med andra röd-gröna grupperingar. Om de övervinns eller inte så kvarstår de nu som en realitet. Till dessa två finns också det absoluta säkerhetspolitiska *behovet*. Vilket betonar försvarets betydelse och trovärdigheten i det möjliga försvarssamarbetet. Här finns det i dag en inte oviktig men smal debatt. Ja till EU betyder ett europeiskt försvarssamarbete. Från Moskvas horisont kan det inte verka provokativt, men med ett Europa utan USA finns det en större osäkerhet om konti-

nentaleuropéer verkligen vill eller kan undsätta Sverige i ett utsatt läge.

Den andra inställningen talar om ett nordiskt arrangemang som genom Norges starka band till USA innebär en säkrare koppling till en stark paktledare. Detta resonemang medför också en risk att verka provokativt från Moskvas synvinkel. Distinktionen står alltså mellan något osäkert och något provokativt, lite grovt uttryckt. Vid en studie där alla dessa faktorer sammanfaller borde Sverige nu markera sin vilja, visa sin utsatthet och lämna sitt bidrag till stöd i regionen.

I klartext: Etablera en doktrin som talar om att vi vill ta vårt ansvar i vår del av Europa. Ett bibehållet starkt försvar som säkerhetslås, ett fortsatt stöd till Baltikum och ett demokratiskt Ryssland. Fortsätta det europeiska samarbetet även militärt. Ett första steg skulle kunna vara en nordisk samkörning av flottenheter, kustbevakning, tull m m. Allt för att i närtid kunna möta smuggling av flyktingar och vapen, terrorism eller miljöhot. Dessa bredade hotbilder är gränsöverskridande, varför samarbete krävs. Samtidigt markerar vi både vår utsatthet och vår vilja till ansvar i Norden.